

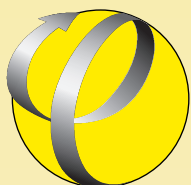
Klimaatagenda Stadsregio Rotterdam

Overzicht van maatregelen en implementatieadvies

Notitie

Delft, april 2008

Opgesteld door: A. (Ab) de Buck
D.H. (Derk) Hueting

1 Maatregelen voor Regionale Klimaatagenda Stadsregio Rotterdam

In deze notitie wordt een aanzet gegeven voor een regionale klimaatagenda voor de Stadsregio Rotterdam. Deze klimaatagenda is een uitvloeisel van de intentieverklaring die de bestuurders van de Stadsregio op 29 oktober 2007 hebben uitgesproken en waarin zij hebben aangegeven een aanzienlijke CO₂ reductie in de regio te willen realiseren.

De lijst maatregelen die in deze notitie is opgesomd en die de basis vormt voor de regionale klimaatagenda is als volgt tot stand gekomen. Als eerste zijn uit verschillende bronnen, waaronder een studie door CE Delft uitgevoerd voor de gemeente Amsterdam, maatregelen verzameld die op lokaal niveau getroffen kunnen worden. Daarbij is aangegeven welke CO₂ reductie hiermee globaal gerealiseerd kan worden en wat de kosteneffectiviteit van deze maatregelen is. Deze lijsten van maatregelen per sector, zijn als input gebruikt in 7 workshops. De workshops zijn gehouden voor de volgende sectoren: woningbouw (2 workshops), bedrijven, glastuinbouw, duurzame energievoorziening, gemeentelijke organisatie, verkeer en vervoer. Aan de workshops is deelgenomen door een groot aantal stakeholders, waaronder verschillende regiogemeenten, de provincie Zuid Holland, SenterNovem, DCMR, woningbouwcorporaties, enz.

In de workshops zijn de lijsten verder uitgebouwd met regiospecifieke zaken en is vervolgens gekeken wat de meest effectieve maatregelen in de regio zijn. Ook is de vraag beantwoord waar mogelijkheden liggen om zaken gemeenschappelijk op regionaal niveau aan te pakken. De totale set maatregelen is vervolgens ingebracht in een integrerende workshop met de betrokken gemeenten. Daar is vastgesteld dat dit de belangrijkste maatregelen zijn.

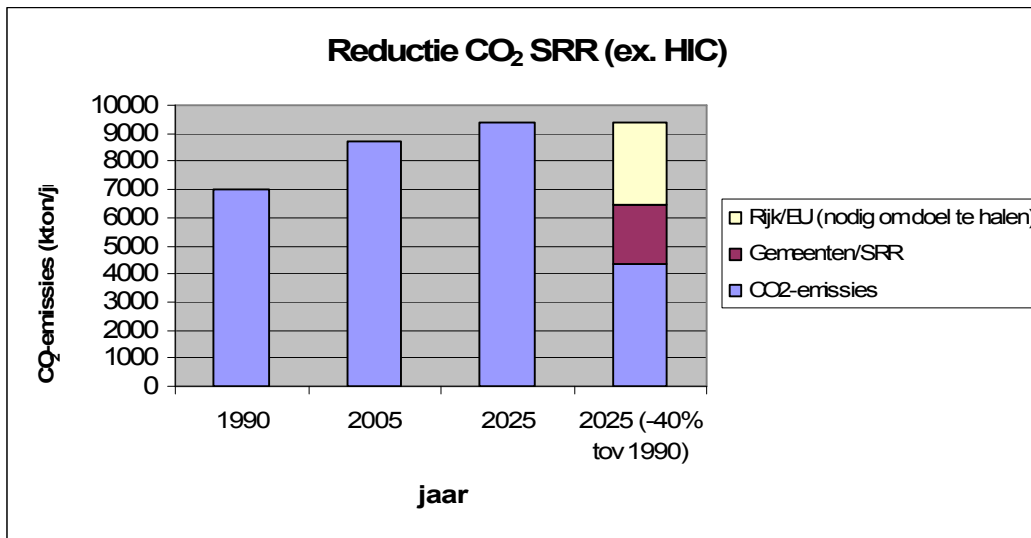
In deze notitie worden de maatregelen schematisch weergegeven in bijlage 1, inclusief de globale CO₂ reductie, de kosteneffectiviteit en een voorzet welke partijen de meest logische trekkers zijn.

Een grove berekening leert dat wanneer de maatregelen volledig worden uitgevoerd een CO₂-reductie van ca. 20% ten opzichte van 2005 gerealiseerd kan worden.

In onderstaande grafiek is de opgave globaal weergegeven. Daarbij is uitgegaan van een reductie van 40% ten opzichte van 1990. Dat is ruim een kwart meer dan waar de landelijke en lokale overheden overheid met hun beleid op aanstuurt. Deze 25% extra komt dan voor rekening van een intensieve regionale samenwerking. De hoeveelheid CO₂ in 1990 die in de regio (exclusief het havencomplex) werd uitgestoten bedroeg ongeveer 7.000 ton. Deze hoeveelheid is ontleend aan berekeningen van de DCMR. Daarbij is de CO₂ emissie die gemoeid is met bijvoorbeeld de opwekking van elektriciteit die in de Rotterdamse regio in woningen wordt gebruikt, toegerekend naar de sectoren woningen in plaats van naar de haven.

Bij ongewijzigd beleid zal de hoeveelheid CO₂ in 2025 zijn opgelopen tot ruim 9.000 kton per jaar. Om dan uit te komen op een reductie van 40% ten opzicht van het niveau van 1990 moet circa 5000 kton per jaar minder uitgestoten worden. Een deel kan gerealiseerd worden door de gezamenlijke inspanning van de

gemeenten en de stadsregio, het andere deel kan worden gerealiseerd door maatregelen die op rijks- en Europees niveau getroffen worden.

Implementatie van de maatregelen

Als globaal bekend is welke maatregelen het meeste bijdragen aan de CO₂ reductie, en bestuurders geven op 5 juni aan dat dit de maatregelen zijn waarmee zij een forse aanzet willen geven, is vervolgens de vraag hoe dit te realiseren. In deze paragraaf geven we een aantal implementatieadviezen.

Samenwerking heeft duidelijke meerwaarde

De meeste maatregelen die in de tabel zijn genoemd hebben een belangrijke gemeenschappelijk component. Veel zaken spelen over de grenzen van de individuele gemeenten heen. Tevens zijn vaak dezelfde partijen (DCMR, woningbouwcorporaties, energieleveranciers) betrokken, die in alle gemeenten van de regio opereren. Voor een aantal van de maatregelen is het van groot belang dat er in de regio een gelijk speelveld ontstaat. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het stellen van strengere (energie)eisen aan nieuwbouw (woningen en bedrijven). Een gezamenlijke aanpak heeft dan een duidelijke meerwaarde boven een individuele benadering.

Vaststellen doelen, aanvragen BUK-subsidie en uitspreken commitment voor de maatregelen

Het gezamenlijk als regiogemeenten vastleggen van een CO₂ reductie doelstelling van 40% ten opzichte van 1990 in 2020 is een zeer belangrijke stap, net zoals het aanvragen van de BUK-subsidie (de opvolger van BANS II en eerder de SloK-subsidie genoemd) door de individuele gemeenten. Als daarbij ook optimaal gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid extra subsidie te ontvangen bij regionale samenwerking, kan hieruit een deel van de gemeenschappelijke inzet gefinancierd worden.

Het uitspreken van commitment voor de aangedragen maatregelen is een even belangrijke stap als het vastleggen van de doelstelling, omdat de gemeenten daarmee vastleggen **hoe** zij gezamenlijk de CO₂ reductie gaan realiseren.

Regionaal Uitvoeringsteam

Vervolgens gaat het om het organiseren van de capaciteit die nodig is om de genoemde maatregelen ook daadwerkelijk uit te gaan voeren. We adviseren de gezamenlijke gemeenten dringend om hiertoe een uitvoeringsteam in het leven te roepen, dat bestaat uit een beperkt aantal mensen. Dit team krijgt de opdracht er voor zorg te dragen dat de gemeenschappelijke onderdelen van het klimaatplan daadwerkelijk uitgevoerd gaan worden.

De taken van het bestaan uit het zorg dragen voor een goede informatie-uitwisseling, het initiëren en helpen opstarten van proefprojecten, opzetten van monitoring, aanjagen, stimuleren, motiveren.

In eerste instantie denken wij dat een team van 3 fte volstaat. Regelmatige evaluatie zal moeten uitwijzen of deze inzet voldoende is.

Zo'n regionaal team ontbreekt in de huidige situatie. De DCMR focust vanuit haar opdracht op de uitvoering van wettelijke taken bij bedrijven, SRR richt zich vooral op beleidsontwikkeling en heeft geen uitvoeringscapaciteit, RCI focust specifiek op de stad Rotterdam en het havencomplex. Als er geen regionaal team komt, ligt de uitvoering bij de individuele gemeenten en zal een regionale aanpak niet of onvoldoende stevig van de grond komen, met als gevolg dat de gewenste CO₂ reductie niet wordt gerealiseerd.

Voor de positionering van het team bestaan verschillende opties. De positie dient zodanig gekozen te worden dat het team de nodige slagkracht kan ontwikkelen. Daartoe is het van belang dat het team dicht tegen de bestuurlijke verantwoordelijke aanzit en daar regelmatig overleg mee voert. Voor de positionering kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het onderbrengen van het team bij de DCMR, SRR of een koppeling te maken met het Rotterdamse RCI-team.

Het team is overigens aanvullend op de lokale capaciteit, die de individuele gemeenten zullen moeten inzetten om de maatregelen uit te voeren. De financiering van het regionale uitvoeringsteam zal voor een gedeelte gerealiseerd kunnen worden vanuit de extra subsidie die de gemeenten ontvangen uit de BUK regeling.

Bestuurlijk draagvlak.

Een breed bestuurlijk draagvlak is voor de uitvoering van de agenda essentieel. De klimaatagenda zal op veel verschillende beleidsvelden invloed hebben, en daarom van groot belang dat de klimaatagenda ook gedragen wordt door de bestuurders ruimtelijke ordening, verkeer&vervoer en economie.

Bij het uitvoeren van de agenda is het van belang dat per maatregel een of meerdere bestuurders de verantwoordelijkheid nemen de betreffende maatregel uit te voeren, samen met een van de belangrijke stakeholders. Hiertoe is een voorzet gedaan in de tabel. Bijvoorbeeld bij de maatregelen in de sector woning-

bouw kunnen we ons voorstellen dat dit wordt getrokken door een bestuurder van de stadsregio (bijvoorbeeld de bestuurder verantwoordelijk voor wonen), samen met een bestuurder van een woningbouwcorporatie (of de koepel van corporaties).

Vooraf in de beginfase zullen de bestuurders nauw betrokken moeten zijn bij de uitvoering, en zeer regelmatig moeten overleggen over de voortgang. De eerste jaren zal er bij voorkeur ten minste 2 maal per jaar op bestuurlijk niveau overleg en afstemming dienen plaats te vinden.

Bewustwording

Bij het uitvoeren van de reductiemaatregelen is samenwerking en afstemming met zeer veel partijen noodzakelijk. Binnen de gemeenten zijn verschillende afdelingen betrokken, er zijn veel externe (markt)partijen betrokken. Al deze partijen opereren vanuit een specifiek belang, dat vaak niet direct gerelateerd is aan het reduceren van CO₂. Daarom zal ook intensief gewerkt moeten worden aan de bewustwording. In dit verband praten we over bewustwording bij de beleidsmakers en verantwoordelijk bestuurders. Nog lang niet iedereen is er van overtuigd dat CO₂ reductie een aangelegenheid is waarbij lokale overheden een belangrijke bijdrage kunnen leveren. We adviseren daarom om naast het instellen van het uitvoeringsteam een regionaal programma op te stellen waarin uitvoerders vaardigheden ontwikkelen die nodig zijn voor het implementeren van klimaatbeleid. Denk daarbij bijvoorbeeld aan overtuigingskracht, systeemdenken, omgaan met weerstanden, toekomstgericht denken.

Uitwisselen van kennis en ervaring

Door alle betrokken partijen wordt grote waarde gehecht aan het uitwisselen van kennis en ervaring op regionale schaal. Het initiatief dat door SRR inmiddels is genomen om een website op te zetten met deze functie is een belangrijke start. Deze website kan een belangrijke rol gaan spelen bij het uitwisselen van kennis en ervaring. Daarvoor moet de site tot doel hebben het absolute middelpunt van de klimaatagenda te worden. Dat kan als de site zeer actueel is, aansluit op de regionale situatie en direct gekoppeld is aan de activiteiten van het uitvoeringsteam.

Relatie met overige beleidsplannen

De stadsregio is verantwoordelijk voor regionale beleidsplannen op het gebied van Wonen, Ruimtelijke Ordening en Economie, Verkeer en Vervoer en Groen. In al deze plannen zal klimaat en energie een belangrijk ontwerpcriterium worden. Op dit moment wordt al gekeken op welke manier bij de verdere uitwerking van RR2020 zoveel mogelijke CO₂ reductie gerealiseerd kan worden. Een van de aspecten daarbij is aandacht voor het bestemmen van de ondergrond. Meer en meer wordt bijvoorbeeld via warmte-koude-opslag en geothermie (gebruik van warmte uit diepere grondalgen), gebruik gemaakt van de bodem voor het opslaan en onttrekken van energie. Om dat optimaal te kunnen faciliteren zullen er ook ruimtelijke plannen voor de ondergrond opgesteld moeten gaan worden. De stadsregio speelt hierbij een belangrijke initiërende en uitvoerende rol.

Bijlage: Maatregelen Regionale Klimaatagenda Stadsregio Rotterdam.

Tabel 1 Overzicht van maatregelen Klimaatagenda Stadsregio Rotterdam

Sector	Huidige emissie (kton/jr)		Maatregelen (t.m. 2025)	Hoe?	CO ₂ -reductie (kton/jaar; indicatief)	Kosten-effectiviteit #1	Beïnvloedbaarheid gemeente/ SRR #2	Subsidieregeling Stimulering Lokaal Klimaatbeleid	Mogelijke trekker, steeds nadrukkelijk ism regiogemeenten
Woningbouw	2.600 (1.260 direct)	Nieuwbouw/ herstructurering	1 Alle nieuwbouw/ herstructurering voldoet aan EPC 0,6	Stellen van striktere EPC	200	4	2	B1	Stadsregio + woningbouwcorporatie + Meer met Minder
				Handhaving op de bouwplaats					
		2 25% nieuwbouw klimaatneutraal	Stellen van striktere eis bij nieuwbouw	40	5	2	“		
		Bestaande bouw	3 Aanpak van woningen (qua energieprestatie 2 niveau's omhoog): 60.000 per 2011; 240.000 per 2020	Afspraken woningbouwcorporaties Particulieren: regionale uitvoering Meer met Minder	280	4	3	B2	“
Bedrijven	2.110 (920 direct)	Nieuwbouw	4 Alle nieuwbouw scherpe EPL of CO ₂ -neutraal	Scherpe criteria bij gronduitgifte; een level playing field in de regio Handhaven EPC Energievisie voor nieuwe bedrijventerreinen (o.a. benutting warmte/koude)	50	3	2	C2/C3	Stadsregio + KvK + DCMR
		Bestaande bouw	5 Bedrijven treffen 'rendabele' energiebesparingsmaatregelen	Handhaving eisen Wet milieubeheer Stimulerend spoor cf. Meer met Minder en e-centrum MKB Regionale ondersteu-	300	1	2	D1	DCMR + Energiecentrum MKB

				ning wettelijk en stimulerend spoor, o.a. via Stimular					
Glastuinbouw	1.870 (810 direct)	<i>Nieuw</i>	6 Herstructurering en e-innovatie: ca. 45% CO₂-reductie in 2025	Energievisie voor glastuinbouw (o.a. benutting/ levering warmte en koude) E-gebruik criterium voor gronduitgifte Afdekken risico voor misboren (geothermie)	840	2	3	D3	Provincie Zuid-Holland + LTO
Ge-meente-lijke organisatie	120 (50 direct)	<i>Eigen gebouwen</i>	7 Alle eigen gebouwen op label 'A' & energie-beheerssysteem	Eigen bevoegdheid gemeenten Regionaal kennisuitwisseling en benchmarks	40	5	1	A1, A2, A3, A4	Stadsregio + Stimular
		<i>Straatverlichting</i>	8 In de hele regio zuinige straatverlichting	Investeringsbeslissing tot vervanging straatverlichting	20	2	1	A3	DCMR + Provincie
		<i>Inkoop</i>	9 Alle gemeenten groene stroom	Eigen bevoegdheid gemeenten	20	3	1	A2/ A3	Stadsregio + Stimular
Warmte-bedrijf		<i>Restwarmte industrie</i>	10 Uitleg Warmte-bedrijf	Woningen en bedrijven aansluiten op restwarmte industrie Fase I: 50.000 woningen Fase II: (grand-design): 500.000 wooneenheden	70 – 700 (fase II)	4	2	B1	RCI + Provincie
Duurzame energie"	- 40 (CO₂-reductie)	<i>Windenergie</i>	11 Groei windenergie (2- 5 meer)	Ruimte vrijmaken op bedrijventerreinen en langs infrastructuur (herijking van BLOW-convenant)	- 150 (CO₂-reductie)	3	3	F1	Provincie + Stadsregio + RCI

		<i>Biomassa-centrale</i>	12 Biomassacentrale	Onderzoek naar haalbaarheid (o.a. biomassa van glastuinbouw)	P.M.	P.M.	3	F1	“
		<i>Zonnen-energie</i>	13 Meer zonnecollectoren bij woningen en bedrijven	Regionale subsidie-regeling (aanvullend op rijk)	50	4	3	-	“
Verkeer en vervoer	2.055	<i>Parkeerbeleid</i>	14 Differentiatie parkeertarieven	Aanpassing parkeerbeleid (tarieven)	5	2	2	E1	Stadsregio
		<i>Aanbieden brandstoffen</i>	15 Stimulering schone brandstoffen (gas, 2^e generatie biobrandstoffen)	Plaatsen tankstations	25 - 75	5	3	E1	“
		<i>Vervoersmanagement</i>	16 Vervoersmanagement (o.a. eigen gemeentelijke wagenparken)	Aanschaf schone/zuinige wagens, o.a. door gemeenten en (semi-) overheden	P.M.	P.M.	1 tot 3	E1	“
		<i>Openbaar vervoer</i>	17 Verbeteren voor- en natransport openbaar vervoer	Betere aansluiting O.V. -voorzieningen op andere transportvormen, waaronder fiets	75	P.M.	3	-	“
			18 Concessieverlening	In de concessieverlening voor openbaar vervoer CO ₂ -eisen opnemen	5	3	1		Stadsregio

#1 Kosteneffectiviteit (€/ton CO₂):

- 1 = rendabel
- 2 = < 50
- 3 = 50 - 100
- 4 = 100 - 250
- 5 = > 250

#2 Beïnvloedbaarheid vanuit gemeente/ SRR

- 1 = Gemeente zelf verantwoordelijk, bepalende rol
- 2 = Wettelijke taak gemeente
- 3 = Invloed in proces